

אגעדאנק

על פרשת השבוע

פרשת ויצא תשע"ט

אין לקרא בומן התפילה וקריה"ת. © כל הזכויות שמורות למו"ל.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח, י)

במדרש נחומא: "זה שאמר הכתוב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך".

ביאר בספר "תמימי דרך", שהנה יכול היה לומר "ויצא יעקב מבאר שבע לחרן", ואם היה כתוב כן, יוצא שהאותיות י' ו' ה' ק' מיותרים: "וילך חרנה", ובספרים הקדושים מובא שהשם יוה"ך זה המלאך הממונה על קפיצת הדרך, ושם זה יוצא מהפסוק "כי מלאכיו יצוה לך", ובזה מובן המדרש, שהיה קשה למדרש על ייתור האותיות הנ"ל, ומתוך שהכתוב רימוז על המלאך שממונה על הדרך שנתלווה אליו, וכפי שיוצא מהפסוק כי מלאכיו וכו'.

בספר ה'ק אוהב ישראל הביא לבאר בזה כך: (ליקוטין, פר' ברכה) "במדרש הנפטר מחבירו אל יפטר אלא מתוך דבר הלכה. ומאי הלכה יחיד ורבים הלכה כרבים. עכ"ל המדרש. פי' כי שם של שמירת הדרך הוא יוה"ך היוצא מן ס"ת מפסוק (תהלים צא, יא) כי מלאכיו יצוה לך, והם ר"ת של י"חיד ו"רבים ה"לכה כ"רבים שהוא ג"כ שם זה.

בספר "חקל תפוחין", מביא בשם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א, שסיפר, שפעם נסע הרה"ק החוזה מלובלין עם כמה מחסידיו, והיה זה ביום שישי, וכבר נתאחרה השעה, פנו החסידים אל רבם ואמרו, שבדורות הקודמים, במצב כזה היו הצדיקים עושים קפיצת הדרך, נענה החוזה מלובלין ואמר "יא ווער כען היינט" (כן, מי יכול היום), ולפתע ראו שהגיעו למחוז חפצם מוקדם בהרבה מהמצופה, ולאחמ"כ אמרו שבדבריו "יא ווער כען היינט" כיון החוזה מלובלין את השם הנוכרי, יוה"ך שמסוגל לקפיצת הדרך.

והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו (כח, יב)

פרש רש"י ז"ל "עלים ויורדים – עולים תחילה ואחר כך יורדים, מלאכים שליוחו בארץ אין יוצאים חוצה לארץ ועלו לרקיע, וירדו מלאכי חוץ לארץ ללוותו".

לכאורה יוקשה, הלא מעשה זה, שחלם את החלום על המלאכים העולים ויורדים, התרחש בעת שהיה בהר המוריה, שאינו גבול ארץ ישראל ומדוע התחלפו שם המלאכים?

כך הקשה ה'באר יוסף', ואמר על כך 'אפי' נפלא, מתיקות התורה:

על הפסוק: "הארץ אשר אתה שוכב עליה", דרשו חז"ל "מלמד שקפלה הקב"ה לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו". נמצא שכעת היה יעקב בטוח גבול ארץ ישראל, ומן המקום שהוא כעת משם ואילך הוא חוץ לארץ, ממילא הוצרכו מלאכי ארץ ישראל להתחלף עם מלאכי חוץ לארץ, מלאכי ארץ ישראל עלו לרקיע, ומלאכי חוץ לארץ ירדו ללוותו לחוץ לארץ.

ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש (כח, כ)

יעקב אבינו מסתפק במועט, אין הוא מבקש מותרות, רק לחם לאכול ובגד ללבוש. הסבא מקלם זצ"ל שואל, הרי הרמב"ם אומר שמה שאדם מוכרח ואינו יכול להסתדר בלי זה, מובטח לו שהקב"ה יתן לו, א"כ הרי יעקב בטוח שאת המעט שהוא צריך בשביל להחיות את נפשו, יקבל מהקב"ה, א"כ מה היתה בקשתו "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש".

והתירוץ, יעקב אבינו שעוזב את ביתו של יצחק, בית המלא קדושה וטהרה, והולך ללבן הרמאי העובד ע"ז, מפחד הוא שמא הקירבה עם לבן תשפיע עליו לרעה, ומבקש הוא מהקב"ה שאף בזמן שהוא יחזור מלבן: "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש". פירושו: שאני ירגיש שלא אני נותן לעצמי את הלחם ואת הבגד, ולא כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, אלא שארגיש שהכל נותן לי הקב"ה. וזה ביקש יעקב אבינו, שהוא יסאר באותה מדרגה שהוא נמצא עכשיו ולא ישפיעו עליו מעשיו הרעים של לבן. כי האיש שיש בו הרבה אמונה מרגיש שלא הלחם ולא הבגד הם שלו, אלא הכל נותן לו הקב"ה, ובשעה שהאדם יתבונן בזה, יראה בצורה אחרת הברכה שמברך על הלחם והברכה שמברך מלביש ערומים.

(דברי מוסר)

ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא: (כח, יא)

וברש"י: וישם מראשותיו - עשאן כמין מרוב סביב לראשו שירא מפני חיות רעות התחילו מריבות זו עם זו זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו וזאת אומרת עלי יניח מיד עשאן הקב"ה אבן אחת וזהו שנא' ויקח את האבן אשר שם מראשותיו:

יש להבין בדברי רש"י: א- אם הניח את האבנים סביב לראשו, מה יש להם לריב "עלי יניח צדיק ראשו"? הרי לא שם כרית אלא גדר! ב - ממתי שמענו שאבנים יכולים לריב? [בוודאי שדברי חז"ל אמת לאמיתה אף שלא שמענו כן זולתם, אמנם אפשר לבאר בדרך נוסף, כדלהלן] ג - מה עניין של "מריבה" יש כאן? הרי דבר זה תלוי ביעקב היכן שחילט שם יניח את ראשו, מילא אם היה אומר שהאבנים היו במתח רב מי יזכה - מילא, אבל 'מריבה' מהיכי תיני?

הנה במהרש"א (חולין צא) עמד על השאלה הראשונה (וכן ברא"מ עיי"ש) וכתב: עלי יניח צדיק ראשו כו'. בב"ר מפורש שעשאן כמין מרוב כו' כפרש"י בחומש והוא שהניח מלמטה אבן אחת להניח ראשו עליו וסביב אותו האבן הניח הרבה אבנים בגובה מג' צדדים עד שנעשו ג' דפנות כמין מרוב שיש דף א' מלמטה וג' דפנות מצדדין התחילו כל אבנים מריבות עם אותו אבן שהניח מלמטה כל א' אומרת עלי יניח צדיק את ראשו עד וכלן נבלעים באבן א' ו"ל שכולן נבלעו באותה אבן אחת שלמטה כדי שיניח ראשו על כלן ודברי הרא"ם בזה אינם מבוררים ואין להאריך:

הונח לנו השאלה הראשונה לפי דברי המהרש"א, אך שאר התמיהות נראה ליישב עפ"י דברי המהרש"א וכדלהלן:

הגמרא מביאה (במגילה כו וכן בזבחים נג וביומא יב) המחלוקת אם ירושלים נתחלקה לשבטים:

במאי קמפילגי תנא קמא סבר לא נתחלקה ירושלים לשבטים ורבי יהודה סבר נתחלקה ירושלים לשבטים ובפולוגתא דהני תנאי דתניא מה היה בחלקו של יהודה הר הבית הלשכות והעזרות ומה היה בחלקו של בנימין אולם והיכל ובית קדשי הקדשים ורצועה היתה יוצאת מחלקו של יהודה ונכנסת בחלקו של בנימין ובה מזבח בניו והיה בנימין הצדיק מצטער עליה בכל יום לבולעה שונאמר חופף עליו כל היום לפיכך זכה בנימין ונעשה אושפיזיכן לשכינה והיא תנא סבר לא נתחלקה ירושלים לשבטים.

וראים מדברי הגמרא שבעבור השתוקקותו הרבה של בנימין בשבילה זכה להשראת השכינה בחלקו. וכן כתבו המפרשים שם. אבל לפי המ"ד שירושלים לא נתחלקה לשבטים, היכן מצאנו את השתוקקותם להשראת השכינה שבשבילה זכו לכך?

אפשר לומר שזה היה כאן העניין עם האבנים, על פי דברי המדרש רבה שמביא כמה שיטות כמה אבנים שם מראשותיו ואחת השיטות שהיו 12 אבנים כנגד שניים עשר שבטי י-ה.

והנה לפי דברי המהרש"א לקח אבן אחת למתחת ראשו ושאר האבנים היו מסביב, וכאן היה הויכוח בין השבטים שבא ראובן ואמר האבן אשר יעקב יניח ראשו עליה היא המכוונת נגד שבט ראובן ושאר השבטים אבנם מונח סביב, בא שמעון והתחיל מריב איתו שהאבן מתחת ראש יעקב היא כנגד שבט שמעון וכו', כך כל שבט ושבת טען "עלי יניח צדיק ראשו", דהיינו שהאבן יעקב מניח ראשו עליה היא המכוונת לשבטו. ובזה הרווח לנו שלא היה צורך שהאבנים יזווו מכאן להתם ואף לא יפתחו את פיהם אחד לשני.

מה עשה הקב"ה? כיוון שראה השתוקקותם של כל השבטים לזכות להשראת השכינה, עשאן לאבן אחת ואמר שכולם יזכו בכך, ולכך לא נתחלקה ירושלים לשבטים שכן מכולם זכו, וזהו אמרו "האבן אשר שמתו מצובה יהיה בית אלוקים" דהיינו שכמו האבן האחת המכוונת נגד כל השבטים כך בית האלוקים בחלקת כל השבטים.

(ציוני תורה)

{ד} ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו: {ה} ויאמר להם הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו: {ו} ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום והנה רחל בתו באה עם הצאן: {ז} ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו ...

יעקב אבינו מתחיל להוכיח אותם...

אומר רש"י - הן עוד היום גדול. לפי שראה אותם רובצים, כסבור שרוצים לאסוף המקנה הביתה ולא ירעו עוד, אמר להם הן עוד היום גדול, כלומר אם שכירים אתם לא שלמתם פעלת היום, ואם הבהמות שלכם אף על פי כן לא עת האסף המקנה וגו'.

בעברית צחה, בשפה שלנו היום, זה נקרא פריזיטים .

שאל הרב מפוניבז' זצ"ל - תארו לעצמכם, לו היה מגיע אדם, לתחנת מוניות בת"א , ורואה את הנהגים משחקים ש-ש-בש... אומר להם "רבותי, אם המוניות שלכם, פריזיטים, לכו לעבוד ! ואם אתם שכירי יום, גנבים ! ..."

כידוע שמר יעקב אבינו את כל התורה, ובוודאי הציקה לו מאד העובדה שנאלץ לשאת שתי אחיות. בגמרא מובא שלעתידי לבוא כאשר יתנו ליעקב כוס של ברכה כדי לברך יאמר: "איני מברך שנשאתי שתי אחיות בחייהן" (פסחים ק"ט ע"א). למרות כל זאת לא מצאנו את יעקב מתנגח עם לבן על דבר זה.

הוא קיבל הכל באהבה מתוך אמונה ש"כל דעביד רחמנא לטב עביד".

מהתבוננות נוספת בפרשת אמונה זו, למדים אנו שגם אם רשע ורע מעללים נטפל ומציק לאדם על לא עול בכפו, עליו לדעת שהכל מכוון משמים לטובתו ולאושרו. מרמאותו של לבן שגבלה באכזריות נוראה ושיבשה ליעקב את עבודת ה', צמחה הישועה והגאולה לישראל בגלויותיו השונות.

כך מצינו במדרש איכה (בפתיחתא) שבשעת החורבן באו האבות ומשה רבינו, וכל אחד מהם טען והזכיר את זכותו לפני הקב"ה, ולא נתקבלה טענתם. עד שקפצה רחל אמנו ופירטה את ענייני יושאי אחותה ליעקב, ואיך שריחמה על אחותה שלא תצא לחרפה, ומסרה לה את הסימנים שמסר לה יעקב. והוסיפה וטענה: "ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר ולא קנאתי לצרה שלי וכו', ואתה מלך חי וקיים, רחמן וכו' - מפני מה קנאת לעבודה - זהה שאין בה ממש". ועיין שם כל הענייני באריכות. התגובה לדבריה לא איחרה לבא "מיד נתגלגלו רחמי של הקב"ה ואמר: בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן, הה"ד: 'קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו' כה אמר ה' מנעי קולך מבכי וגו', ויש תקוה לאחריתך וגו' וישבו בני לגבולם" (שם, במדרש)

בזכות עמידתה של רחל בנסיון וצדקתה היוצאת מגדר הרגיל, הצליחה לפעול לגאולת ישראל יותר ממה שפעלו האבות ומשה רבינו גם יחד. אילו היה נושא יעקב את רחל מיד בתום השבע שנים הראשונות, וכפי שתוכנן מראש - היתה חסרה לכלל ישראל הזכות לצאת מן הגלות!

כל חיי האדם הם לטובה, וגם אם אין הטובה נראית לו לאתגר, הרי היא תעלה ותצמח בבא העת.

אומרת התורה - (כה) ויהי בבקר והנה הוא לאה...

שואלים חז"ל - מה, רק בבוקר הוא ידע שזאת לאה!?

ואומרים - כן, הוא ידע רק בבוקר...

אומרת הגמרא (מסכת ב"ב,) שמסר יעקב אבינו סימנים לרחל אמנו, ובעלי התוספות כותבים, שהסימנים האלה הם - חלה, נידה והדלקת הנר. אלו שלושת הסימנים של הבית היהודי, ורחל אמנו, בשעה שראתה שאחותה הולכת להתבזות, מסרה לה את הסימנים, כדי שלא תצא לבושה ולחרפה....

יעקב אבינו בא לבילה, ושואל אותה את הסימנים, והיא אומרת לו אותם...חשב יעקב אבינו, שבאמת זו רחל, לא חשב על משהו אחר...

אומרים חז"ל - כשרחל מסרה את הסימנים, היא לא אמרה ללאה "תדעי לך, זה הסימנים שיש ביני לבין יעקב. היא לא גילתה לה את זה. מאיפה יודעים שהיא לא גילתה לה?

בהמשך הפרשה, כאשר רחל אמנו מבקשת מלאה את הדודאים תני נא לי מודואי בנך... מה אומרת לה לאה?

המעט קחתך את אישי ולקחת גם את דודאי בני - לא רק שלקחת את בעלי, את רוצה גם את הדודאים לקחת לי!?

אומרים חז"ל - רחל יכלה להגיד לה "אני לקחתי לך את בעלך! אני נתתי לך אותו!

מכאן, שהיא בכלל לא גילתה לה, שמדובר בסימנים... היא אמרה לה "בואי, ואלמד אותך את ההלכות שנחוצות לבית היהודי" ... היא העבירה לה את הסימנים, מבלי שהיא תרגיש שהיא מוסרת לה כאן, איזה שהוא מסר מיוחד.

בזכות המעשה הזה שעשתה אמנו, כתוב בפתיחה לאיכה, שהמעשה הזה של רחל אמנו, עתיד להביא אותנו לגאולה השלמה, שכולנו מצפים לה במהרה.

משמעות הדברים שמביא המדרש כאן, הוא שהמעשה שעשתה רחל אמנו במסירת הסימנים, הוא גדול יותר מעקידת יצחק.

שבא אברהם אבינו ללמד זכות מהעקידה, הקב"ה לא מגיב... כך גם יצחק וכך גם יעקב....

איזה זכות הקב"ה מקבל?

הזכות שמסרה רחל אמנו ללאה, ולכאורה הדבר הזה פלא.

אם הזכות הזאת היא כל-כך גדולה, שהקב"ה אומר בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן.

היה צריך לכתוב לומר בראש השנה, במקום "ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור"... היינו צריכים לומר "ובזכות מסירת הסימנים של רחל ללאה, היום ברחמים תזכור"

ואנחנו מזכירים את העקידה ולא את מסירת הסימנים, והשאלה שנשאלת היא - למה הקב"ה לא מקבל את הטענה של האבות על העקידה, ומקבל את דבריה של רחל?

כדי להבין את יסודם של דברים, נוסיף רק עוד שאלה אחת, שעומד עליה הסבא מקלם:

רחל אומרת לקב"ה, שהיא לא מקנאת באחותה, היא מסרה לה את הסימנים ולא קנאתי בה...

שואל הסבא מקלם - איך יכל להיות שהיא לא קינאה, כאשר התורה אומרת, לאחר שלא ילדה את הילד הרביעי, את יהודה, אומרת התורה (ל, א) ותקנא רחל באחתי

אמנם רש"י במקום, מביא את דברי המדרש רבה, שאומר ותקנא רחל באחותה. קנאה במעשיה הטובים.

שואל הסבא מקלם - מאיפה ידעו רבנו, ש- ותקנא רחל באחותה, מדובר שהיא קנאה במעשיה הטובים?

אומרים חז"ל - היא קנאה, אבל במעשיה הטובים, אמרה "אם היא ילדה יותר ממני, סימן שהיא צדקת".

שואל הסבא מקלם - מאיפה חז"ל למדו את זה?

כדי להבין מה מונח כאן, נעמוד בס"ד, על רעיון יסודי, שעומד עליו רבינו בחיי, בספרו כד הקמח (ערך קנאה):

כותב רבינו בחיי - {קהלת ד, ד} וראיתי אני את כל עמל ואת כל כשרון המעשה כי היא קנאת איש מרעהו גם זה הכל ורעות רוח. למה הכוונה?

כל עמל הם קנייני הגוף עושר נכסים וכבוד, ושאר מעלות השררה. כל כשרון המעשה - תורה, תשובה ומעשים טובים. כל זה קנאת איש מרעהו. בין בעושר, בין בחכמה, ובאיזה מעלה שתהיה. הכל הקנאה מצויה, בין איש לחברו.

כותב לנו כאן רבינו בחיי יסוד, שאותו יסוד כתוב באבן-עזרא על הפסוק הזה.

הבריאה כולה מתופעלת, על יסוד הקנאה. אם אדם לא היה מקנא, שלושת רבעי הדברים שיש לו בבית, לא היו שם. כל מה שהאדם במביא לעצמו יותר דברים, זה בגלל שיש את זה אצל השני. אם יש את זה אצל השני, גם הוא רוצה!

והראיה לכך פשוטה מאוד:

אדם שחי באי בודד... הוא לבד, אין אף אחד באי. יש לו וילה, יש לו שמש, יש לו דשא... ב"ה מבסוט.

כמה חולצות יש לכן-אדם הזה בבית?

יש לו קניין והוא יכל ללכת לקחת מה שהוא רוצה משם...

מה הוא צריך?

שתיים ליום חול ושתים לשבת מקסימום...

למה אדם יש לו מינימום 18 חולצות בארון?!! בשביל מה הוא צריך את כולם!?

אז מי שהולך עם לבן, יש לו פחות בעיות... אבל מי שהולך עם צבעוני, הוא בבעיה, כי מה, תבוא כל יום עם אותה חולצה!?

בלבן אי אפשר לדעת, הכל אותו צבע ☺

מי שבא עם צבעוני, צריך להחליף כל יום חולצה, אחרת יגידו לו "מה, אתה לא מתרחץ"?? ☺

אז הוא חייב להחליף...

אבל אם הוא באי בודד, הוא יכל ללבוש אותה חולצה מראשון עד שיש...

כל מה שיש לאדם, זה כי הוא נמצא עם אחרים, הוא חייב לרוץ אחרים, אז אין לו ברירה...

לפני כמה שנים, היה למישהו מיקרוגל!?

מי היה צריך, היה לוקח סיר ושם על הגז ומחמם...

אז למה אתה צריך מיקרוגל??

תשמע, השכנים שלי אמרו שכדאי שיהיה לי אחד!

למי פעם היה מייבש????? הכל היו תולים בחוץ... השמש היתה מייבשת...

היום התריסים סגורים, שמש לא מייבשת... המייבש פועל... "למי יש זמן!?"... הורים מבוגרים שלנו, אין להם בבית לא מייבש, ואין להם מיקרוגל, אפילו לא שמעו מזה...

היום ב"ה, יש לכל אחד, שתיים מיקרו ואחד תרגום ☺

אפילו מיחם אין להם בבית... "מה רע בקומקום!?"

על פלאפון, מי מדבר בכלל!?

אומר רבינו בחיי - כל העולם, מתנהג מסביב לקנאה. כי הקב"ה יצק את הקנאה, ביום שהוא אמר ויהי אור, נוצק עם האור הקנאה.

מאיפה אני יודע שזה לא התחיל אצל הבן-אדם?

ביום הרביעי לבריאה, היו שמש, ירח וכוכבים. באה השמש ואמרה - ריבונו של עולם, אין שני מלכים, משמשים בכתר אחד.

אמר לה הקב"ה - לכי ומעטי את עצמך!

מה שייך אצל ירח קנאה! מה ירח הוא בעל חי! יש לו רגשות!?

הפירוש הוא, שכדי לתפעל את הבריאה, הפעיל הקב"ה את מערך הקנאה, כי הוא נצרך לקיומה של הבריאה!

בלי זה, אומר רבינו בחיי, העולם לא אז.

כי אם אדם לא היה מקנא, אז חצי מהשבוע, הוא לא היה עובד בכלל...בכל מה שהוא עובד, זה כי להוא יש אוטו, וצריך להחליף את האוטו.... ההוא כבר עבר מדירת שלושה חדרים, לדירת ארבע חדרים.... ההוא גמר עם ארבעת חדרים, הוא כבר קנה פנטהאוז... גמר עם זה, עובר לוילה....

אתה רץ אחריו... רץ ורץ... עד שאתה עובר לוויילת קרקע, כדי להתרגל לקרקע ☺
כל הזמן אתה רץ! בשביל מה אתה רץ??
האדם, **אומר רבינו בחיי**, כל הזמן הוא בריצה, כל הזמן הוא צריך להשיג את האחרים. זה כבר היה חקוק בבריאה, עוד לפני שהיו כאן בני-אדם!
אומר רבינו בחיי - היסוד הזה של קנאה, יצוק בבריאה, והוא לא רק אצל בני האדם, הוא נמצא גם אצל בהמות.

איזה בהמות?
על הנחש, אומרת הגמרא במפורש (מסכת סנהדרין) - בשעה שראה הנחש, שצוללים לאדם הראשון בשר ומביאים לו יין, נתקנא הנחש באדם.

יגידו לי - תשמעו... הנחש הזה, זה לא כמו הנחש של היום...זה היה נחש עם רגלים... היה מביא כל מיני אבנים טובות... זה לא בעל חיים, אל תביא דוגמא ממנו!
בסדר, אני מקבל. אבל מצאתי מדרש ☺

אומר המדרש, כשאלהו הנביא מביא שתי פרים, פר אחד הולך לעלות לנביאי הבעל והאשרה, ופר אחד הולך לעלות לשם ה'... שני אחים שגדלו אצל אמת אחת... אותו גודל... גדלו במרעה אחד ... אומר להם אליהו "לכו"... הוא לא מוכן ללכת... למה??

אומר לו העגל - אח שלי ילך לה', ואני אלך לעבודה זרה??
ואם אח שלך לא היה פה? היו לוקחים רק פר אחד לעבודה זרה, היית הולך?? בטח שהיית הולך, אף אחד לא שואל אותך... אז מה אכפת לך עכשיו ללכת?? הוא אומר - אם אני הולך לבד, אז לא אכפת לי, אבל איך יכל להיות שאח שלי ילך לה', ואני ילך לעבודה זרה?? לא מוכן! אם אני לבד... לא אכפת לי...
מאיפה זה בא??

היסוד של הקנאה, מחלחל גם לבעלי חיים, ורבותינו אומרים, שיסוד הקנאה נמצא גם אצל מלאכי השרת.

אמנם מלאכי השרת, בינם לבין עצמם אינם מקנאים, כי בשמים אין קנאה... במה הם מקנאים?

בבני-האדם. הם רואים את בני האדם ומקנאים בהם!
כותבים רבותינו, שהיה מלאך אחד, שהיו לו 12 כנפיים, זה היה השיא במלאכים. הוא נתקנא באדם, וקיצצו לו שישה כנפיים. התכווץ בגלל הקנאה שלו...

רבותי, קשה מאוד לדבר על אנשים גדולים. לא רק שקשה, אלא אסור!
אומרים חז"ל בגמרא (מסכת שבת קי"ט) - אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, ואם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים

אתה הולך לדבר על האבות הקדושים... על שנים-עשר השבטים... אתה צריך להיזהר במה שאתה הולך להוציא מהפה...
אבל אתם רואים שחז"ל כותבים את זה, למה??

כי הם רוצים שנלמד. לא סתם הם כותבים דברים!
אדם מוכן למוות! אין לו בעיה למוות... יש לו בעיה, שמישהו אחר יהנה ממה שיש לו. זה יסוד הקנאה, שמתפס את האדם.

רבותי, הולכת חוה, מפתה אותה הנחש לאכל מעץ הדעת... את רוצה לאכול!!
תאכלי!

לא... היא הולכת לבעלה ומפתה אותו גם "בא תאכל גם איתי"... בשביל מה??
את רוצה לאכול... תאכלי... תמותי!

אמרה חוה (פרקי דרבי אליעזר פרק י"ג) - אם אני אוכל לבד, אני ימות לבד... לא רוצה! נאכל ביחד, נמות ביחד!

מה אכפת לך שהוא יסא??
אם אני ימות והוא יסאר, ימצאו לו אישה אחרת. לזה אני לא מסכימה!

אומר רבינו בחיי, בספרו חובת הלבבות - מעשה בקנאי וחברו, שעשו טובה למלך. הוא עשה טובה קטנה וחברו עשה טובה גדולה.

אמר המלך - כל מה שתבקש אתן לך, ולחברך כפליים!
תבקש 50 מיליון דולר! ולחברך אתן 100 מיליון דולר!

מה הוא אומר למלך??
אדוני המלך, תעשה טובה, תוציא לי עין... ולחברי כפליים!

אומר רבינו בחיי - זה היסוד של קנאה!
הוא יהיה עיוור, ילך עם מטאטא... העיקר שאני יראה בעין אחת!

זה טבעו של האדם, זה מה שהאדם נמשך אליו...
רבותי, בואו נראה את הטכניקה, שעליה בונה השטן את היסוד שלו, דברי חז"ל הקדושים והטהורים:

אומרים חז"ל (בראשית רבה, פרשה נו, אות ד) - **ויאמר יצחק אל אברהם אבי ויאמר אבי (בראשית כב, ז), קא לו סמא"ל אצל אבינו אברהם אמר ליה סבא אובך לך סבא אובך לך סבי היקר, איברת את שפיות הדעת שלך? !, בן שנסן לך למאה שנה אשה הולך לשטן, אמר לו על מנת בן אני מוכן. אמר לו ואם מנסה אותך יותר מכן את יכול לצמד, (איבר ד, ב): הנספה דבר אלהי תלצה, אמר לו ואתר על דין. אמר לו למחר אומר לך שופך דם את תיב ששפכת דמו של בןך הוא יתבע אותך על ששפכת דמים, אמר לו, על מנת בן. וכן שלא הוציל ממנו כלום קא לו אצל יצחק, אמר לו ברא דעלוקתא הנה הבן של האישה המסכנה... שרה אמנו נשאה בבית לבד, הולך הוא לשטן אתה יודע שהוא הולך לשחוט אותך? !, אמר לו על מנת בן אני מוכן. אמר לו אם בן אותן הפרגוניות ששפכת אמך לישמעאל שגאיה דביטה דיתא תדע לך, לא סתם אתה תמות... אלא כל הבגדים שיש לך בבית... כל הצעצועים, כל הספרים, הכל יקבל ישמעאל! ואם אינך מקניס**

התשובה לכן היא פשוטה - כי בית המקד חרב, בגלל עבודה זרה, ובית המקדש חרב בגלל עבודה זרה, ועבודה זרה הוא המקום שהקב"ה הוא אל קנא!

אומרת רחל - ריבונו של עולם, אני שאני בשר ודם, לא קנאתי לצרה שלי, אז למה אתה מקנא??

אמר הקב"ה - בשבילך רחל, בטענה הזאת, אני מחזיר בנים למקומם! זאת טענה!

אישה שקרוצה ממידת הקנאה, נטרלה עצמה ממידת הקנאה... זאת האישה שבזכותה יבנה בית המקדש!

לאחר היסוד הזה, נוכל עכשיו להבין דבר נפלא:

אומר הספר מעדני שמואל – בשעה שמגיע יעקב אבינו לארץ ישראל... בכניסתו לארץ ישראל, מתה רחל אמנו ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל. למה דוקא בכניסה לארץ ישראל היא מתה? לא יכלה למות בחור? לא יכלה למות, אחרי שהיו גרים כאן כמה חודשים?!

אומר הרמב"ן (פרשת ויחי) את התשובה – האבות הקדושים בא"י, שמרו את כל התורה כולה, ולכן לא יכלה יהיה יעקב להיות נשוי, לשתי אחיות. רחל אמנו מסרה את הסימנים לאחותה. אחותה היתה הראשונה, שנשאה ליעקב. רחל אמנו, היא האישה השנייה שנשאת ליעקב.

אז אם נכנסים לא"י, מי האשה הראשונה שצריכה למות? האישה השנייה. מי שנכנס שני, הוא מת ראשון. לכן נפטרה רחל, בכניסה לארץ ישראל.

יוצא, שכתוצאה ממסירת הסימנים, רחל אמנו מתה!

יוצא שסיבת המוות שלה היתה, כי עשתה טובה לאחותה!

עשיתי טובה לאחותי, נתתי לה את הסימנים, ואני משלמת בחיים שלי!?!?

אומר הרמב"ן – תקבור אותה בדרך, שזה יהיה הסמל, שבזכות האישה הזאת תבוא הגאולה! אישה שמסרה את עצמה, מתוך ידיעה, שיתכן שהיא תמות, כשיכנסו לארץ ישראל, ואעפ"י כן, היא הלכה ומסרה לה את הסימנים!

היא מסרה לה את הסימנים מתוך ידיעה, שהכל שווה, שבביל שאחותה לא תצא לבושה ולחפרה. הכל שווה!

אישה שעד כדי כך נטולת קנאה, זאת האישה שבזכותה, אומר הרמב"ן – אני מחזיר בנין למקומם.

יופגע במקום וילן שם וגו', וישכב במקום ההוא, ויחלום והנה סלם וגו' (כח, י"ב)

בפרשה זו מספרת התורה את יציאת יעקב מבית יצחק אביו, בלכתו ללבן הארמי חרנה, ומפסוקים אלו יש ללמוד הרבה כמה צריך האדם להתרחק מן החטא, וכמה יש לפחד שמא נכשל בחטא, ומאידך, כמה שלוה יש ליראי ה' שאינם פוחדים משום דבר אחר.

הנה יעקב עוזב את בית יצחק אביו מקום הקדושה, והלך אל לבן הרשע, ופחד שמא יכשל וילמד מדרכי הרעים, ואמנם כדי שלא נטעה ונעלה בדעתנו שחשש שמא ישפיע עליו לבן ממש, ראוי להזכיר את דברי יעקב בתחילת פרשת וישלח, "עם לבן גרתי ויהי לי שור וחמור", ודרשו (ראה רש"י שם) עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי.

ואמר הרב מבריסק זצ"ל, (בשם ריבענר מגרמניה) האין באמת הצליח יעקב שעם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי, מפני ש"ויהי לי שור וחמור" שנדמה בעיניו לבן הרשע לא יותר משור וחמור! ואטו אם ישהה אדם ברפת ילמד מן הבהמות? ולכן לא השפיע עליו מעשיו הרעים. (וסיים הרב זצ"ל שאעפ"י שאין זה פשט הפסוק, כן זוהי השקפה נכונה), וא"כ יעקב הולך לשהות עם "שור וחמור", ובהסתכלות אלו על הרשע גם בלי להיות בדרגת יעקב אבינו אנו כבר היינו רגועים, כ"ש יעקב אבינו מלאך אלוקים בחיור האבות, וא"כ צריך להבין על מה פחד? כי מה למלאך אלקים עם שור וחמור?

ומ"מ יעקב אינו רגוע, עדיין פחד לבו מי יודע... ומה עושים כשיש עוד חשש רחוק מלהיכשל במשהו, אצלנו הדבר פשוט, לוקחים ספר תהלים ואומרים כמה פרקי תהלים... אולי גם הולכים לצדיק לקבל ברכה, אך יעקב אבינו, לימדנו חז"ל (מד"ר סח, יד) עה"פ "וישכב במקום ההוא" במקום ההוא שכב אבל י"ד שנים ששימש בבית שם ועבר לא שכב כלילה, שהיה עוסק בתורה! כלומר: על חשש רחוק כזה חזר יעקב עצמו ל"ד שנים רצופות בעמל התורה נורא שלא שכב לישון כלל!

ואחרי כל זה מה חושבים אנו כעת? בודאי אין יותר ממה לדאוג, לא! יעקב עדיין פוחד, ומעתיר תחנונים לפני ה' ונודר נדרים כמבואר במהלך הפסוקים, "וידר יעקב נדר" וגו' ושרבי בשלום אל בית אבי (נט, כא) ומפרש רש"י, שלם מן החטא שלא אלמד ומדרכי לבן.

ולמה באמת חושש יעקב כ"כ? מפני שבאמת אין סוף וגבול לפחד מן החטא! יסוד זה יודעים הצדיקים, שכח החומר חזק ועלול להכשיל את האדם, ולרוב דאגתם ויראתם מן החטא חוששים תמיד, וכדאמרו חז"ל צדיקים חוששים את עצמם, ולכן בסוף ניצולים מן החטא.

וסיפר אדמו"ר הגרי"ז חסמן זצ"ל, שהגור"א מוויילנא הוצרך פעם לצאת לרחובה של עיר, וכדי שיהיה בטוח שישבו שלם ולא ייפגם חיליה בפגם כל שהוא, התיישב ללמוד (כמו שהגור"א לומד...) פרק ראשון שבמסילת ישרים י"ד פעמים. והדבר הפלא ופלא, יעקב אבינו עשה כשהיה בבית רשע, הוצרך י"ד שנים של עמל התורה, הגאון מוויילנא על יציאה אחת מביתו לרחוב הוצרך י"ד פעמים חזרה על פרק ראשון במסילת ישרים, ואילו אנו... נמסרפנים באמירת ה' ייזהר, יהיה בסדר...

פעם הוכיח הגר"א לאפיאן ז"ל תלמיד אחד בנקודה זו, הנה זה כשעש פלניו תלמיד אחד שבדעתו לנסוע לשמחה משפחתית במקום פלוני, ר' אליהו שכנראה

הנה יעקב עוזב את בית יצחק אביו מקום הקדושה, והלך אל לבן הרשע, ופחד שמא יכשל וילמד מדרכי הרעים, ואמנם כדי שלא נטעה ונעלה בדעתנו שחשש שמא ישפיע עליו לבן ממש, ראוי להזכיר את דברי יעקב בתחילת פרשת וישלח, "עם לבן גרתי ויהי לי שור וחמור", ודרשו (ראה רש"י שם) עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי.

ואמר הרב מבריסק זצ"ל, (בשם ריבענר מגרמניה) האין באמת הצליח יעקב שעם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי, מפני ש"ויהי לי שור וחמור" שנדמה בעיניו לבן הרשע לא יותר משור וחמור! ואטו אם ישהה אדם ברפת ילמד מן הבהמות? ולכן לא השפיע עליו מעשיו הרעים. (וסיים הרב זצ"ל שאעפ"י שאין זה פשט הפסוק, כן זוהי השקפה נכונה), וא"כ יעקב הולך לשהות עם "שור וחמור", ובהסתכלות אלו על הרשע גם בלי להיות בדרגת יעקב אבינו אנו כבר היינו רגועים, כ"ש יעקב אבינו מלאך אלוקים בחיור האבות, וא"כ צריך להבין על מה פחד? כי מה למלאך אלקים עם שור וחמור?

ומסופר, כי פעם אחת אמר האדמו"ר ר' אברהם מסלונים זצ"ל לגבאי שלו, חושבים היום שאין אצל הליטאים יראת שמים כפי אשר יש אצל החסידים, בא ואראך אדם שהוא ירא שמים אמיתי, קם האדמו"ר והלך יחד עם הגבאי לביתו של הרב מבריסק, בני הבית אמרו להם שהרב הלך לבדוק כשרותה של מקוה שנבנתה זה עתה.

האדמו"ר לא המתין, אלא הלך למקום המקוה לפגוש את הרב מבריסק כשבאו ראו איך שהרב עומד ונר בידו ובודק את כל הפינות ולבסוף מכריז כשר, כשר, הגבאי של האדמו"ר היה מומחה בעניני מקואות, ומרחוק הצליח להבחין שיש איזה סדק במקום מסוים, והפנה את תשומת לבו של הרב מבריסק על הדבר, הרב הלך מיד ובודק את הענין ומשראה שצדק המעורר בדבריו, התחיל לרעוד כולו ודין ורגליו דא לדא נקשן, עד שאמר האדמו"ר למלווהו בא נלך, איני יכול לראות את המחזה הנורא.

מעשה זה סיפר אותו גבאי בעצמו, שאכן נוכח לראות יראת שמים מהו, שהרי אף אחד לא טבל במקוה ולא אירע שום מכשול (אנו היינו בודאי אומרים אילו אירע לנו כן, ב"ה איזה השגחה... שבדיק נודמן אדם זה להצילנו ממכשול!) וגם עצם השאלה אינה מן החמורות, אלא עצם העובדה שהוציא מפיו את המילה "כשר" נחרד כ"כ.

ומסיים המספר, שלאחר תקופה ארוכה נודמן לביתו של הרב מבריסק, ומכיון שהרב לא יזיה אותו, אמר לו אני הוא שנוכחתי עם האדמו"ר מסלונים בעת שהרב הכשיר מקוה פלונית, ומשנוכח הרב החל שוב כל גופו לרעוד שנוכח שאמר כשר על דבר שהיה בו שאלה, הנה למדנו מהו יראת שמים ויראת חטא.

ותקנה רחל באחותה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי (ל, א)

ותמוה, וג"ל לישב דהרמב"ם נתן טעם למה כל העריות אסורות אף לאחר מיתה ושתי אחיות אסורות רק בחייהם משום דשתי אחיות אסורות רק מחמת קנאה ולאחר מיתה אין שייך קנאה ולכן מותר במיתתה לישא אחותה וקשה למה יעקב נשא שתי אחיות וצ"ל שלא היתה קנאה ביניהם כדאיתא שהניחה עצמה תחת מטתה.

בדרך הדרוש

והא"ש ותקנה רחל באחותה וצ"ל שהיתה קנאה ביניהם לכך אמרה ליעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי הלא יש לי קנאה על אחותי ואז אסור אני עליך משום אחות אשה כדעת הרמב"ם ומפני כך מתה אנכי ודו"ק

אכן יש ה' במקום היה ואנכי לא ידעתי. (כח, טז)

ויש להקדים דמה לו לסיים ואנכי לא ידעתי. ויש לומר דהנה איתא בגמרא דכל החלומות הולכים אחר הרורו לבו דמה שמהרהר ביום בא לו בחלום כלילה שמימיו לא הלם אדם פיל

(ומתוק האור)